

Drs. A. Boers

PR No. 18-90

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING
VAN DE GROENTETEELT ONDER GLAS
IN NEDERLAND OVER 1990**

Maart 1992

**Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO)
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTETEELT ONDER GLAS IN NEDERLAND OVER 1990

Boers, A.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO), 1992

Periodieke Rapportage 18-90

ISSN 0921-4232

29 p., 7 tab.

Deze publikatie geeft informatie over de rentabiliteit, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De bedrijven hadden gemiddeld een verlies van *f* 8.500,- dat is 1% van de kosten, evenals in 1989.

Het totaal gezinsinkomen bedroeg *f* 119.650,- per ondernemer (in 1989 *f* 104.270,-). Na aftrek van het saldo van de persoonlijke belastingen en de premieheffing bleef er *f* 96.670,- over als besteedbaar inkomen voor gezin en bedrijf. De besparing bedroeg *f* 39.590,- per ondernemer.

Per bedrijf kwam *f* 141.490,- aan eigen middelen ter beschikking (in 1989 *f* 112.460,-). Het vreemd vermogen nam toe met *f* 126.070,- zodat totaal *f* 267.560,- aan middelen ter beschikking kwam. Op leningen o/g werd *f* 66.440,- afgelost en de bruto-investeringen bedroegen *f* 161.700,- (in 1989 *f* 170.270,-).

In het rapport zijn de cijfers gegroepeerd naar: produktierichting en geografische ligging.

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Groenteteelt onder glas in Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek	6
1.4 Omzetbelasting	7
1.5 Leeswijzer	7
2. KERNCIJFERS OVER DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1988 TOT EN MET 1990	8
Tabellen	
2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1988 tot en met 1990	8
2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf per ondernemer in 1988 tot en met 1990	8
2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in gulden per vierkante meter glas	9
3. DE BEDRIJFSRESULTATEN, INKOMEN, BESTEDING EN BESPARING, HERKOMST EN BESTEDING VAN MIDDELEN EN DE BALANSEN IN 1988 TOT EN MET 1990	10
Tabellen	
3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf	10
3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	10
3.3 Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf	11
3.4 Balansen per 31 december per bedrijf	11
BIJLAGEN	13
1. Grondgebruik over 1990	14
2. Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1990	15
3. Bedrijfsresultaten over 1990	16
4. Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten	17
5. Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1990	18
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer	19
7. Spreiding van de besparing	20
8. Herkomst van de middelen	21
9. Besteding van de middelen	22
10. Spreiding van de bruto-investeringen	23
11. Balans per 31 december 1990	24

INHOUD (vervolg)

	Blz.
12. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december en de vermogensvergelijking	25
13. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen per 31 december 1990	26
14. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1990	27
15. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	28

1. Opzet en methode van het onderzoek

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloemen onder glas;
3. potplantenteelt onder glas;
4. champignonteelt;
5. fruitteelt;
6. groenteteelt in de open grond;
7. bloembollenteelt;
8. boomkwekerij.

Van de onder 1 t/m 7 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het resp. boekjaar of oogstjaar worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het: "Landbouw-Economisch Bericht". De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De cijfers over de rentabiliteit en de financiering zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld van steekproefbedrijven.

De steekproef ten behoeve van dit onderzoek is met ingang van het boekjaar 1989 vernieuwd en is gebaseerd op de Landbouwtelling 1986. Als gevolg van de steekproefvernieuwing in 1989, kan een vergelijking met 1988 - op onderdelen - verschillen. Op basis van de Landbouwtelling 1990 is voornoemde steekproef bijgesteld.

De populatie - waaruit de steekproef voor de groenteteelt onder glas is samengesteld - bestaat uit bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;

- b. met een bedrijfsomvang van 16 nge 1) en meer;
- c. waarvan 66 2/3% en meer van de nge betrekking heeft op groenteteelt onder glas.

Aan deze criteria voldeden - volgens de Landbouwtelling 1990 - 3.615 bedrijven. Om de verhouding tussen het aantal steekproefbedrijven en de betrouwbaarheid van de uitkomsten te begunstigen zijn de bedrijven van de populatie - dat is het totaal van de bedrijven waarvoor de steekproef representatief is - bemonsterd met verschillende steekproefpercentages. Voor 1990 golden de volgende steekproefpercentages: 2)

- a. 1,5% voor bedrijven met 16-100 nge in het Zuidhollands Glasdistrict;
- b. 2,9% voor bedrijven met 100-180 nge in het Zuidhollands Glasdistrict;
- c. 4,7% voor bedrijven met 180 nge en meer in het Zuidhollands Glasdistrict;
- d. 1,4% voor bedrijven met 16-100 nge in overig Nederland;
- e. 3,9% voor bedrijven met 100-180 nge in overig Nederland;
- f. 7,1% voor bedrijven met 180 nge en meer in overig Nederland.

In het boekjaar 1990 konden 84 bedrijven in het onderzoek worden betrokken. Deze steekproefbedrijven vertegenwoordigen een populatie van 3.280 bedrijven met een glasoppervlakte van 3.680 ha. De landelijke oppervlakte met groente onder glas bedroeg in 1990 4.453 ha. Met dit onderzoek wordt hiervan 83% gerepresenteerd.

1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek

Voor alle bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld. Dit betekent dat:

- de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd op CAO-basis inclusief het werkgeversaandeel in de sociale lasten.

De gecalculerde arbeidskosten bedroegen per uur voor ondernemers f 32,70, voor mannelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder afhankelijk van functiejaren f 27,90 tot f 30,80 voor vrouwelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder f 20,90, voor jeugdigen een evenredig lager bedrag;

-
- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in nge (Nederlandse Grootte Eenheid). 1 nge is gelijk aan 1.000 bss. Onder bruto-standaard-saldi (bss) wordt verstaan de normatieve opbrengsten van een produkt minus de direct variabele kosten.
 - 2) De populatie waarop deze steekproef oorspronkelijk is gebaseerd, is beschreven in "Mededeling no. 405".

- over het geïnvesteerde vermogen een rente is gecalculeerd van 8,5% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en de normale behoefte aan vlottende middelen waarvoor respectievelijk 2,5% en 9,5% is berekend;
- de afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten;
- de kosten van vaste plantopstanden onder de kosten zijn opgenomen. Het grootste deel van dit bedrag is tegengeboekt onder de opbrengsten op de rekening "aanwas vaste plantopstanden". In de produktieve periode van de vaste plantopstanden wordt jaarlijks een afschrijving berekend;
- de waarde van de grond normatief is vastgesteld op basis van een actuele waarde die afhankelijk van het gebied, varieert van f 37.500,- tot f 335.000,- per ha;
- de slijtende duurzame produktiemiddelen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van de nieuwwaarde;
- de woonhuizen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van herbouwwaarde.

In de bedrijfseconomische boekhoudingen is geen rekening gehouden met:

- de vergoeding voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het netto-bedrijfsresultaat. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst;
- de nog te betalen persoonlijke belasting en premieheffing.

1.4 Omzetbelasting

74% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de duurzame slijtende produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste kengetallen opgenomen. Uitgebreidere gegevens met betrekking tot de bedrijfsuitkomsten zijn in hoofdstuk 3 vermeld. De gegevens hebben in beide hoofdstukken betrekking op het gemiddelde glasgroentebedrijf in Nederland in de periode 1988 tot en met 1990.

In de bijlagen 1 tot en met 15 zijn de bedrijfsuitkomsten meer gedetailleerd opgenomen. De cijfers hebben uitsluitend betrekking op het boekjaar 1990. De bedrijven zijn in voornoemde bijlagen onderscheiden naar geografische ligging en produktierichting.

2. Kerncijfers over de bedrijfsuitkomsten in 1988 tot en met 1990

Tabel 2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1988 tot en met 1990

Kengetallen	1988	1989	1990
Netto-bedrijfsresultaat per bedrijf als percentage van de kosten	-1	-1	-1
Percentage winstgevende bedrijven	30	46	45
Percentage ondernemers met positieve besparing	56	55	67
Eigen vermogen per bedrijf als percentage van totaal vermogen (solvabiliteit)	67	58	56
Liquiditeit op korte termijn als percentage van de kosten	39	29	26

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf/ondernemer in 1988 tot en met 1990 (x 1000 gulden)

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven van de populatie	3611	3388	3280
Aantal ondernemers per bedrijf	1,42	1,35	1,29
Oppervlakte glas per bedrijf in are	104	109	112
Bedrijfsresultaat per bedrijf			
Opbrengsten	576,8	653,8	757,2
Kosten	<u>583,1</u>	<u>660,7</u>	<u>765,7</u>
Netto-bedrijfsresultaat	-6,3	-6,9	-8,5
Inkomen en besparing per ondernemer			
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	59,8	65,1	69,6
Totaal gezinsinkomen	103,2	104,3	119,7
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	77,4	72,9	96,7
Gezinsbestedingen	<u>55,1</u>	<u>51,8</u>	<u>57,1</u>
Besparingen	22,3	21,1	39,6
Herkomst middelen per bedrijf			
Totaal eigen middelen	100,9	112,5	141,5
Totaal van vreemde middelen	<u>83,3</u>	<u>164,5</u>	<u>126,1</u>
Totaal beschikbare middelen	184,2	277,0	267,6
Besteding middelen per bedrijf			
Aflossing leningen o/g	32,9	58,9	66,4
Bruto-investeringen	126,7	170,3	161,7
Mutaties in liquiditeiten	19,4	19,6	19,0
Overige bestedingen	<u>5,2</u>	<u>28,2</u>	<u>20,5</u>
Totale besteding van middelen	184,2	277,0	267,6
Het eigen- en vreemd vermogen			
Eigen vermogen per einde boekjaar	903,0	827,2	850,3
Vreemd vermogen per einde boekjaar	<u>450,0</u>	<u>598,1</u>	<u>674,6</u>
Totaal vermogen per einde boekjaar	1353,0	1425,3	1524,9

Tabel 2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in guldens per vierkante meter glas

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven	81	85	84
Oppervlakte glas in m2	10361	10890	11220
Arbeidsbezetting in uren per m2	0,78	0,85	0,88
Gemiddeld verbruik van brandstoffen in m3 gas per m2	40	44	47
Bruto-investeringen per m2 in guldens	12,20	15,60	14,40
Kosten			
Arbeid	18,60	20,40	22,00
Rente	4,20	5,10	6,50
Afschrijvingen	7,90	7,90	8,20
Gas en stookolie	8,70	8,70	10,80
Electra	0,90	0,90	1,00
Overige kosten	<u>16,00</u>	<u>17,70</u>	<u>19,70</u>
Totale kosten	56,30	60,70	68,20
Opbrengsten			
Groenten	55,10	58,10	65,60
Overige tuinbouwprodukten	0,40	1,10	0,40
Overige opbrengsten	<u>0,20</u>	<u>0,80</u>	<u>1,50</u>
Totale opbrengsten	55,70	60,00	67,50
Netto-bedrijfsresultaat	-0,60	-0,70	-0,70
Idem in procenten van de kosten	-1	-1	-1

3. De bedrijfsresultaten, inkomen, besteding en besparing, herkomst en besteding van middelen en de balansen in 1988 tot en met 1990

Tabel 3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf (x 1.000 gld)

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven	81	85	84
Oppervlakte glas in m2	10361	10890	11220
Arbeidsbezetting in mensjaren	4,61	5,29	5,64
Brandstoffenverbruik (x miljoen Kcal)	3114	3667	4014
Idem (x miljard joules)	13040	15353	16808
Geïnvesteed vermogen per 1 januari	861000	947000	1037000
Kosten			
Arbeid	192,6	222,3	246,6
Rente	43,1	55,3	72,4
Afschrijvingen	81,9	86,3	92,4
Gas en stookolie	90,1	94,6	120,9
Electra	8,9	9,9	11,7
Overige kosten	166,5	192,3	221,7
Totale kosten	583,1	660,7	765,7
Opbrengsten			
Groenten	571,1	632,8	736,4
Overige tuinbouwprodukten	4,3	12,2	4,7
Overige opbrengsten	1,4	8,8	16,1
Totale opbrengsten	576,8	653,8	757,2
Netto-bedrijfsresultaat	-6,3	-6,9	-8,5
Idem in procenten van de kosten	-1	-1	-1

Tabel 3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer (x 1.000 gld)

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven	81	85	84
Aantal ondernemers	120	126	120
Netto-bedrijfsresultaat	-4,4	-5,1	-6,6
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	59,8	65,1	69,6
Ondernemersinkomen	73,9	81,2	92,6
Gezinsinkomen uit het bedrijf	89,1	92,5	105,5
Totaal gezinsinkomen	103,2	104,3	119,7
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	77,4	72,9	96,7
Totaal van gezinsbestedingen	55,1	51,8	57,1
Besparingen	22,3	21,1	39,6

Tabel 3.3 *Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf (x 1.000 gld)*

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven	81	85	84
Herkomst			
Afschrijvingen	81,9	86,3	92,4
Besparingen	31,6	28,6	51,2
Totaal van afschrijvingen en besparingen	113,5	114,9	143,6
Overige mutaties in het eigen vermogen	-12,6	-2,4	-2,1
Totaal van eigen middelen	100,9	112,5	141,5
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	70,7	153,4	129,6
Overige mutaties in het vreemde vermogen	12,6	11,1	-3,5
Totaal van beschikbare middelen	184,2	277,0	267,6
Besteding			
Aflossingen op leningen o/g	32,9	58,9	66,4
Bruto-investeringen	126,7	170,3	161,7
Mutaties in veldinventaris, materialen enz.	2,2	11,0	7,5
Netto-investeringen en belaggingen buiten het bedrijf	3,0	17,2	13,0
Mutaties in liquiditeiten	19,4	19,6	19,0
Totaal besteding van middelen	184,2	277,0	267,6

Tabel 3.4 *Balansen per 31 december per bedrijf (x 1.000 gld)*

	1988	1989	1990
Aantal bedrijven	81	85	84
Activa			
Duurzame produktiemiddelen	839,9	947,1	1015,1
Voorraad materialen en veldinventaris	73,7	82,8	83,8
Liquiditeiten	207,4	178,2	198,1
Overige bezittingen	232,0	217,2	227,9
Totaal activa	1353,0	1425,3	1524,9
Passiva			
Vreemd vermogen op lange termijn	395,3	528,2	592,9
Vreemd vermogen op korte termijn	54,7	69,9	81,7
Totaal vreemd vermogen	450,0	598,1	674,6
Eigen vermogen	903,0	827,2	850,3
Totaal passiva	1353,0	1425,3	1524,9
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen			
	67	58	56

Bijlagen 1 tot en met 15

Bijlage 1 Grondegebruik over 1990 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	verwarmd glasgr.	buis verw.
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Aantal bedrijven in %	100	55	45	89	71
Aantal sbe	502	613	367	541	612
Staannd glas	m2	m2	m2	m2	m2
Tomaten	4860	6607	2737	5460	6500
Komkommers	5633	5545	5741	6250	6878
Sla	2993	2285	3853	2403	721
Radijs	2832	5130	39	3162	2109
Andijvie	155	151	159	154	96
Augurken	200	0	443	132	0
Paprika	1682	2126	1141	1889	2368
Snijbonen	535	0	1185	67	0
Spinazie	261	56	510	34	43
Bospeen	114	208	0	128	0
Koolrabi	67	0	149	35	0
Stambonen	39	0	86	44	0
Overige groenten	1180	762	1688	898	954
Overige produkten	179	273	67	202	42
Totaal van produkten	20730	23143	17798	20858	19711
Oppervlakte staannd glas met buisverwarming	are	are	are	are	are
met heteluchtverwarming onverwarmd	90	117	57	101	127
	15	10	22	17	2
	7	3	11	0	0
Totaal	112	130	90	118	129
Opengrondstuinbouw					
Groenten	7	1	15	6	3
Overige produkten	1	0	1	1	1
Braakland	19	19	20	21	22
Totaal tuinbouw	139	150	126	146	155
Akkerbouw en grasland	19	6	35	22	21
Verhuurd aan derden	23	7	43	18	12
Erf, blijvende paden, enz.	44	48	38	44	46
Totaal kadastrale opp. waarvan eigendom	225	211	242	230	234
	217	209	227	223	233

Bijlage 2 Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1990 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	verwarmd glasgr.	buis verw.
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Aantal ondernemers per bedrijf	1,29	1,39	1,17	1,31	1,34
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	41	42	41	41	41
Arbeidsbezetting in mensjaren:					
Arbeid van de ondernemer	1,73	1,84	1,59	1,75	1,83
Arbeid van de echtgenotes	0,32	0,22	0,44	0,32	0,34
Arbeid van de overige gezinsleden	0,13	0,18	0,07	0,14	0,17
Arbeid van vast personeel	1,45	1,95	0,85	1,63	1,92
Arbeid van los personeel	<u>2,01</u>	<u>2,04</u>	<u>1,97</u>	<u>2,18</u>	<u>2,41</u>
Totale arbeidsbezetting	5,64	6,23	4,92	6,02	6,67
Energieverbruik:					
gas m3 x 1000	530,4	660,9	371,7	595,8	713,2
petroleum lt x 1000	0,1	0,0	0,3	0,0	0,0
ov. olie lt x 1000	0,4	0,3	0,5	0,5	0,4
Totaal verbruik in k/cal x 1.000.000	4014	5000	2817	4508	5396
Idem in joules x 1.000.000.000 (x 1000 KWH)	16808 68,3	20933 81,1	11793 52,7	18877 76,1	22591 86,8

Bijlage 3 Bedrijfsresultaten over 1990 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	verwarmd glasgr.	buis verw.
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Omzet in %	100	66	33	97	87
Geïnvesteed vermogen per begin van het boekjaar	1037000	1306000	709000	1122000	1276000
KOSTEN					
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	92250	108870	72050	100910	114380
Afschrijving vaste plant- opstand	130	0	280	140	180
Huur en pacht	900	600	1260	990	300
Rente	72400	86890	54770	78970	90030
Onderhoud	15590	17840	12860	16790	18270
Electriciteit	11710	14180	8710	13020	14440
Gas	120470	149400	85310	135320	161070
Overige energiekosten	450	540	350	430	490
Meststoffen	18710	22210	14460	20670	23870
Zaad-, plant- en pootgoed	51410	56420	45310	55320	60490
Gewasbeschermingsmiddelen	10910	12080	9490	11940	12900
Overige materialen	29180	35580	21400	32580	39510
Werk door derden	12430	15120	9150	12700	13760
Afleveringskosten	43920	49110	37600	47420	51490
Auto (excl. afschr.+ rente)	5090	6100	3860	5400	5930
Arbeid ondernemers	98560	105160	90540	99900	104620
Arbeid echtgenotes	11710	8200	15990	11530	12240
Arbeid ov. gezinsleden	5040	6940	2720	5530	6490
Arbeid personeel	131420	168850	85920	145170	169250
Overige kosten	33500	40600	24910	36630	41470
TOTAAL	765780	904690	596940	831360	941180
minus subsidie loon	90	150	10	100	110
TOTALE KOSTEN	765690	904540	596930	831260	941070
OPBRENGSTEN					
Groenten	736400	901010	536340	804210	917710
Fruit	400	50	820	440	40
Snijbloemen	4080	6430	1210	4580	280
Pot- en perkplanten	190	340	0	210	260
Overige tuinbouwproducten	10	0	30	0	0
Mutatie veldinventaris	5700	4800	6790	5990	8570
Akkerbouw en veeteelt	20	0	50	30	30
Overige opbrengsten	9920	8390	11770	10140	10640
Aanwas vaste plantopstand	470	650	250	520	510
TOTALE OPBRENGSTEN	757190	921670	557260	826120	938040
NETTO-BEDRIJFSRESULTAAT					
	-8500	17130	-39670	-5140	-3030
In % van de kosten	-1	2	-7	-1	0
In % van het geïnvest. verm.	-1	1	-6	0	0
Arbeidsopbr. per mensjaar	42260	49190	31610	42690	43410

Bijlage 4 Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan ver- warmde glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Rentabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
40 en meer	10	6	15	6	4
40 - 30	1	-	2	1	1
30 - 20	5	5	6	6	7
20 - 10	18	17	19	20	20
10 - 0	21	24	17	24	27
Totaal verliesgevend	55	52	59	57	59
Positief					
0 - 10	24	21	27	22	22
10 - 20	9	14	3	10	9
20 en meer	12	13	11	11	10
Totaal winstgevend	45	48	41	43	41
	100	100	100	100	100
Netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (ongewogen gemiddelde)					
Standaardfout	-4	-1	-9	-3	-3
	2,3	2,9	3,5	2,2	2,3

Bijlage 5 Arbeidsopbrengst, gezinsbesteding en besparing in 1990
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	verwarmd glasgr.	buis verw.
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Aantal ondernemers	120	71	49	114	98
Netto-bedrijfsresultaat	-6570	12300	-33770	-3930	-2250
Handenarbeid v.d. ondernemer	76140	75500	77070	76510	77890
Arbeidsopbrengst v.d. ondern.	69570	87800	43300	72580	75640
Berekende rente +	55930	62380	46630	60480	67020
Ontvangen rente +	2740	3160	2140	3000	3540
Betaalde rente -	34590	40210	26490	37590	40170
Financ. kosten -	1460	1570	1300	1550	1720
Saldo	22620	23760	20980	24340	28670
Rentesubsidie	400	410	370	440	410
Subsidie samenwerkingsvormen	0	0	10	0	0
Ondernemersinkomen	92600	111980	64670	97360	104720
Handenarbeid echtgenote	9050	5890	13610	8830	9110
Handenarb. overige gezinsl.	3890	4970	2310	4230	4830
Tot. Handenarb. gezinsleden	12940	10860	15920	13060	13940
Gezinsinkomen uit bedrijf	105540	122840	80590	110420	118660
Inkomen buiten het bedrijf	14110	14180	14010	14770	15340
Totaal gezinsinkomen	119650	137020	94600	125190	134000
Af: Ontv./bet. WIR-premie	-1700	-2560	-450	-1880	-2270
Persoonlijke belastingen	22310	23900	20030	23270	25170
Premies voor volksverzek.	2370	1980	2900	2230	2240
Totaal van belast.en premies	22980	23320	22480	23620	25140
Besteedb. ink. gezin en bedr.	96670	113700	72120	101570	108860
Af: Premie vrijw. verzekering	5320	5720	4740	5390	5590
Betaald loon gezinsleden	2190	3510	280	2420	2870
Overige gezinsbestedingen	49570	52230	45750	50190	51500
Totaal van gezinsbestedingen	57080	61460	50770	58000	59960
Besparing incl. WIR-premie	39590	52250	21350	43570	48910
Besparing excl. WIR-premie	37900	49690	20900	41680	46630
Spec. v/h inkomen buiten bedr.					
Positief					
Huurwaarde woning(en)	8510	8990	7810	8800	9500
Huren buiten bedrijf	310	280	350	340	420
Rente buiten bedrijf	6000	7500	3840	6500	7460
Uitkering volksverzekeringen	2510	1890	3410	2470	2490
Inkomen uit arbeid	2720	2960	2370	2740	3150
Overige baten	960	200	2060	1090	350
Totaal positief	21010	21820	19840	2194	23370
Negatief					
Afschrijving woning(en)	2860	3090	2530	2960	3200
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	2150	3020	890	2330	2680
Rente prive-leningen	1870	1500	2390	1850	2110
Overige lasten	20	30	10	30	30
Totaal negatief	6900	7640	5830	7170	8030
Inkomen buiten bedrijf	14110	14180	14010	14770	15340

Bijlage 6 Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Aantal ondernemers per inkomensklasse in %			Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer	
	Aantal bedrijven	Aantal ondernemers	Arbeitsopbrengst van de ondernemer	Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan verwarmde glasgroenten	Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan verwarmde glasgroenten
	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:		Zuidholl. overig Glasdis- trict	Neder- land
				totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Aantal ondernemers	120	71	49	114	98
Arbeitsopbrengst van de ondernemer	%	%	%	%	%
- f 30.000,- en meer	11	9	12	12	14
- f 30.000,- - - f 15.000,-	3	3	3	3	3
- f 15.000,- - - f 0,-	7	3	14	6	5
f 0,- - - f 15.000,-	9	12	6	11	8
f 15.000,- - - f 30.000,-	7	4	12	4	5
f 30.000,- - - f 45.000,-	6	6	5	6	6
f 45.000,- - - f 60.000,-	5	8	-	5	7
f 60.000,- - - f 90.000,-	19	11	30	16	12
f 90.000,- - - f 120.000,-	15	17	12	17	17
f 120.000,- - - f 180.000,-	5	6	4	6	6
f 180.000,- en meer	13	21	2	14	17
	100	100	100	100	100
Ondernemersinkomen van de ondernemer	%	%	%	%	%
- f 30.000,- en meer	6	7	6	7	8
- f 30.000,- - - f 15.000,-	4	4	5	5	6
- f 15.000,- - - f 0,-	5	1	10	3	3
f 0,- - - f 15.000,-	8	6	11	9	6
f 15.000,- - - f 30.000,-	9	6	14	7	4
f 30.000,- - - f 45.000,-	8	14	-	9	11
f 45.000,- - - f 60.000,-	1	-	2	1	1
f 60.000,- - - f 90.000,-	16	12	21	14	11
f 90.000,- - - f 120.000,-	12	14	8	11	9
f 120.000,- - - f 180.000,-	15	13	18	17	20
f 180.000,- en meer	16	23	5	17	21
	100	100	100	100	100
Totaal gezinsinkomen van de ondernemer	%	%	%	%	%
- f 30.000,- en meer	3	5	1	4	5
- f 30.000,- - - f 15.000,-	2	1	4	3	3
- f 15.000,- - - f 0,-	3	4	2	3	4
f 0,- - - f 15.000,-	2	3	2	2	3
f 15.000,- - - f 30.000,-	7	2	14	6	2
f 30.000,- - - f 45.000,-	8	2	15	5	-
f 45.000,- - - f 60.000,-	10	11	8	11	14
f 60.000,- - - f 90.000,-	8	11	3	9	11
f 90.000,- - - f 120.000,-	10	9	12	9	7
f 120.000,- - - f 180.000,-	26	27	24	25	24
f 180.000,- en meer	21	25	15	23	27
	100	100	100	100	100

Bijlage 7 Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in %)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan ver- warmde glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Aantal ondernemers	120	71	49	114	98
Besparingsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
f 60.000,- en meer	6	8	2	7	8
f 60.000,- - f 30.000,-	9	10	8	8	10
f 30.000,- - f 15.000,-	8	1	17	7	4
f 15.000,- - f 0,-	10	2	22	11	7
Totaal negatief	33	21	49	33	29
Positief					
f 0,- - f 15.000,-	17	20	15	14	13
f 15.000,- - f 30.000,-	6	7	4	7	8
f 30.000,- - f 60.000,-	12	16	6	13	14
f 60.000,- en meer	32	36	26	33	36
Totaal positief	67	79	51	67	71
	100	100	100	100	100

Bijlage 8 Herkomst van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de aabe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	verwarmd glasgr.	buis verw.
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	92250	108870	72050	100910	114380
Afschrijving vaste plantopst.	130	0	280	140	180
Totaal van afschrijvingen	92380	108870	72330	101050	114560
Besparingen	51250	72780	25090	56890	65690
Totaal van afschrijvingen en besparingen	143630	181650	97420	157940	180250
Erkenissen en schenkingen	3080	1400	5110	2200	2630
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	8260	19080	-4900	7960	11980
Koerswinsten of -verliezen op effecten	-3210	-5430	-500	-3600	-4510
Betaalde premie levensver- zekering ed.	-10530	-13590	-6820	-11330	-13080
Uitkering van levensverzek.	90	0	190	100	120
Investeringsubsidie	170	30	380	200	270
Totaal van eigen middelen	141490	183140	90880	153470	177660
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	129590	141710	114860	140250	167170
Mutaties van kredieten van banken op lange termijn	-7840	-19210	5980	-7650	-11120
Totaal op lange termijn	121750	122500	120840	132600	156050
Mutaties in vr. vermogen op korte termijn	4320	8630	-950	11510	15780
Totaal van vreemde middelen	126070	131130	119890	144110	171830
Totaal beschikbare middelen	267560	314270	210770	297580	349490

Bijlage 9 Besteding van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	verwarmd glasgr.	buis verw.
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Aflossingen op leningen o/g	66440	75920	54920	73600	84200
Bruto investeringen in: (aankopen - verkopen(boekw))					
- grond (in exploitatie)	9290	11470	6640	10440	10220
- bedrijfsgebouwen	11990	16410	6630	13480	16730
- glasopstanden	48540	44760	53130	54530	66440
- verwarmingsinstallaties	41750	52370	28840	45900	57430
- overige installaties	26160	29270	22380	29290	34840
- machines en werktuigen	10240	11960	8150	11440	13460
- plantopstanden	470	650	250	530	500
- betaling op lopende invest.	6780	-6850	23350	7620	8960
- overige inventaris	6480	4370	9050	7140	8170
Bruto-investeringen	161700	164410	158420	180370	216750
Veldinventaris	5700	4800	6790	5990	8570
Materialen	2130	2470	1720	2020	2410
Vooruitbetaalde kosten	-380	210	-1090	-470	-830
Totaal ov. prod.middelen	7450	7480	7420	7540	10150
Woningen	12260	19340	3650	13370	17250
Deelname veiling e.d.	-370	-800	160	-400	-410
Leningen u/g	-100	-180	0	-110	-140
Overige beleggingen	1210	2280	-90	1290	1290
Netto-investeringen en be- leggingen buiten het bedr.	13000	20640	3720	14150	17990
Vorderingen	2380	-1710	7360	2160	1850
Effecten	-1580	-2920	60	-1770	-2260
Spaarrekeningen	240	15890	-18790	2120	-2390
Kas, lop. rek. bij banken	17930	34560	-2340	19410	23200
Totaal van mutaties en liquiditeiten	18970	45820	-13710	21920	20400
Totaal bestedingen van middelen	267560	314270	210770	297580	349490

Bijlage 10 Spreiding van de bruto-investeringen (aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan ver- warmde glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Investeringsklasse	%	%	%	%	%
Negatief	5	9	-	5	7
Positief:					
f 0,- - f 10.000,-	21	9	35	13	4
f 10.000,- - f 20.000,-	13	19	7	15	16
f 20.000,- - f 40.000,-	9	4	16	11	10
f 40.000,- - f 80.000,-	18	19	17	18	18
f 80.000,- - f 150.000,-	10	13	6	11	14
f 150.000,- - f 250.000,-	10	14	4	11	13
f 250.000,- - f 500.000,-	3	5	-	3	2
f 500.000,- en meer	11	8	15	13	16
Totaal	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Bijlage 11 Balans per 31 december 1990 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	verwarmd glasgr.	buis verw.
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67

Boekw.slijtende duurz. prod. midd.in % van de nieuwwaarde per begin van het boekjaar	38	39	37	39	40
Idem per einde boekjaar	40	41	38	41	42
Duurz. produktiemiddelen:					
Grond (in exploitatie)	324960	475350	142160	344850	399570
Bedrijfsgebouwen	63430	76640	47370	69020	79940
Glasopstanden	290060	328890	242870	316310	359000
Verwarmingsinstallaties	148040	183790	104580	165220	201910
Overige installaties	88180	104170	68730	97150	109910
Machines en werktuigen	45590	54060	35300	50440	56450
Plantopstanden	530	650	390	600	540
Bet. op lop.investeringen	20850	1720	44100	23420	28320
Overige inventaris	33500	33360	33680	36520	39220
Totaal	1015140	1258630	719180	1103530	1274860

Ov. produktiemiddelen:					
Veldinventaris	53360	61850	43050	58340	69800
Voorraad materialen	27150	37430	14670	30090	36360
Vooruitbetaalde kosten	3270	4060	2280	3600	4040
Totaal	83780	103340	60000	92030	110200

Liquiditeiten:					
Vorderingen	30630	30840	30380	33620	35710
Effecten	14020	22930	3190	15750	19660
Spaarrekeningen e.d.	102120	139560	56620	110920	127680
Kas, lop. rek. bij banken	51280	58430	42570	54360	64470
Totaal	198050	251760	132760	214650	247520

Overige bezittingen:					
Woningen	199900	234500	157840	209460	235620
Deelnname veiling e.d.	8240	10540	5440	8980	11040
Leningen u/g	2420	3840	710	2720	3410
Diversen	17320	19930	14160	18620	21420
Totaal	227880	268810	178150	239780	271490
Totaal activa	1524850	1882540	1090090	1649990	1904070

Passiva					
Vreemd vermogen	674560	800050	522020	737670	829940
Eigen vermogen	850290	1082490	568070	912320	1074130
Totaal passiva	1524850	1882540	1090090	1649990	1904070

Eigen verm. in % van het totaal vermogen	56	58	52	55	56

Bijlage 12 Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1990 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	verwarmd glasgr.	buis verw.
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Vr.vermogen op lange term.					
Leningen van Rabobanken	492780	585950	379520	537110	605620
Leningen van ov. banken	14640	9950	20320	16440	20610
Leningen van familieleden	23980	27420	19800	25180	26740
Leningen van ov. particulieren	120	210	0	130	160
Kredieten Rabobanken	55390	69300	38480	60780	60090
Kredieten ov. banken	2000	0	4430	2250	2810
Overig	4000	720	8040	4510	4820
	592910	693550	470590	646400	720850
Vr. verm. op korte term.					
Te betalen omzet- en loonbel.	4800	6270	3010	5330	6130
Te betalen kosten	55550	71800	35810	62020	74000
Te betalen investeringen	18680	24340	11790	20990	26020
Overig	2620	4090	820	2930	2940
	81650	106500	51430	91270	109090
Totaal vreemd vermogen	674560	800050	522020	737670	829940
Vreemd vermogen in % van het totaalvermogen	44	42	48	45	44
Eigen verm. per 31-12-1989	813710	1013360	571030	862420	1014200
Corr.o/d balans 31-12-1989	-4170	-6500	-1350	-4690	-5890
Corr.a.g.v.wijziging in de keuzeregeling betr.omzetb.	-600	-1090	0	-670	-850
Toe- en uittreding van firm.	-18920	-9370	-30530	-9230	-11570
Verm.inbreng van echtgenote	310	0	690	350	440
Herv. a.g.v.prijswijziging	10850	11820	9690	11730	14690
Eigen verm. per 1-01-1990	801180	1008220	549530	859910	1011020
Mut. eigen verm. in 1990	49120	74270	18540	52410	63100
Eigen vermogen per 31 december 1990	850300	1082490	568070	912320	1074120

Bijlage 13 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1990 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan ver- warmde glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Solvabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief	2	-	5	3	-
0 - 10	3	3	2	3	3
10 - 20	6	2	11	7	8
20 - 30	9	10	8	10	5
30 - 40	7	11	3	9	11
40 - 50	11	18	2	12	14
50 - 60	16	15	19	16	16
60 - 70	11	10	12	10	12
70 - 80	13	7	20	9	8
80 - 90	9	7	11	10	9
90 - 100	13	17	7	11	14
	100	100	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen (ongewogen gem.)	55	58	53	53	57
Standaardfout	3,2	3,7	5,4	3,3	3,1

Bijlage 14 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus
vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1990
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	verwarmd glasgr.	buis verw.
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Kas, lopende rekeningen bij banken	51270	58430	42570	54360	64460
Spaarrekeningen e.d.	102120	139560	56620	110920	127680
Effecten	14020	22930	3190	15750	19660
Voorraad produkt en vorderingen	30630	30840	30380	33620	35710
Voorraad materialen e.d.	30420	41500	16960	33690	40400
Veldinventaris	<u>53370</u>	<u>61840</u>	<u>43040</u>	<u>58340</u>	<u>69800</u>
A. Totaal	281830	355100	192760	306680	357710
Te betalen omzet- en loonbelasting	4800	6270	3010	5330	6130
Te betalen kosten	55550	71800	35810	62020	74000
Te betalen investeringen	18680	24340	11790	20990	26020
Overig kort krediet	<u>2610</u>	<u>4080</u>	<u>820</u>	<u>2930</u>	<u>2940</u>
B. Totaal vreemd verm. op korte termijn	81640	106490	51430	91270	109090
Saldo (A minus B)	200190	248610	141330	215410	248620
Idem in % v/d kosten	26	27	24	26	26

Bijlage 15 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan verwarmde glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis-trict	overig Nederland	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	84	46	38	79	67
Liquiditeitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
10 - 0% van de jaarkosten	4	8	-	5	6
Totaal negatief	<u>4</u>	<u>8</u>	<u>-</u>	<u>5</u>	<u>6</u>
Positief					
0 - 10% van de jaarkosten	30	30	31	32	27
10 - 30% van de jaarkosten	30	25	36	31	32
30 - 50% van de jaarkosten	18	18	17	15	18
50% en meer van de jaarkosten	<u>18</u>	<u>19</u>	<u>16</u>	<u>17</u>	<u>17</u>
Totaal positief	96	92	100	95	94
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

In de reeks "Periodieke Rapportage" zijn op dit gebied verschenen:

- No. 18-89 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1989.
- No. 20-89 Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1989.
- No. 17-89 Rentabiliteit en financiering van de snijbloemeteelt onder glas in Nederland over 1989.
- No. 16-89 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1989.
- No. 15-89 Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1989.
- No. 23-89 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Nederland over 1989/90.
- No. 21-89 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1989.
- No. 22-89 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1989 (oogst 1989/90).
- No. 19-89 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1989 (oogst 1989/90).
- No. 26-90 Raming van de bedrijfsuitkomsten in 1990 van de bedrijven met groenteteelt in de open grond fruitteelt- en bloembollenbedrijven.
- No. 24-91 Raming van de bedrijfsuitkomsten in 1991 van de glastuinbouw- en champignonbedrijven.